

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 10. prosinca 2008.

Novo rođenje

Draga braćo i sestre, slijedeći sv. Pavla, u katehezi od protekle srijede vidjeli smo dvoje. Prvo, da je naša ljudska povijest od samih početaka zagađena zloporabom stvorene slobode, da se želi emancipirati u odnosu na božansku volju. No, tako ne nalazi pravu slobodu, nego se opire istini te, sukladno tome, izvrće naše ljudske stvarnosti. Izvrće nadasve temeljne odnose: prema Bogu, između muškarca i žene te između čovjeka i zemlje. Rekli smo da se ta zagađenost naše povijesti širi čitavim njezinim tkivom te da se ta naslijeđena mana povećavala te je sada posvuda vidljiva. A druga stvar je sljedeća: Od sv. Pavla saznajemo da postoji novi početak povijesti, i u povijesti, po Isusu Kristu, po Onomu koji je čovjek i Bog. S Isusom, koji od Boga dolazi, započinje nova povijest koja se oblikuje na temelju njegovoga 'da' Ocu te je stoga utemeljena ne na oholosti lažne emancipacije, nego na ljubavi i istini.

No, sada se postavlja jedno pitanje: kako mi možemo ući u taj novi početak, u tu novu povijest? Kako ta nova povijest dopire do mene? Po prvoj, zagađenoj povijesti, neizbježno smo povezani po svojem biološkom porijeklu, budući da pripadamo jedinstvenome korpusu čovječanstva. No, kako se ostvaruje zajedništvo s Isusom, to novo rođenje kojim stječemo pripadnost novome čovječanstvu? Kako Isus ulazi u moj život, u moje biće? Osnovni odgovor sv. Pavla, i čitavoga Novoga zavjeta glasi: ulazi po djelovanju Duha Svetoga. Ako prvu povijest pokreće - da se tako izrazimo - biologija, drugu pokreće Duh Sveti, Duh uskrsloga Isusa. Taj je Duh na Pedeseticu udario početak novoga čovječanstva, nove zajednice, Crkve, Kristova Tijela.

Moramo biti još konkretniji: kako taj Kristov Duh, Duh Sveti, može postati mojim Duhom? Odgovor glasi da se to događa na tri načina koji su uzajamno usko povezani. Prvi je ovaj: Duh Sveti kuca na vrata mojega srca, dotiče me u nutrini. No, budući da novo čovječanstvo mora biti pravo tijelo, budući da nas Duh mora ujediniti te stvarno stvoriti zajednicu, budući da je novome početku svojstveno nadilaženje podjela i okupljanje raspršenih, taj se Kristov Duh služi dvama elementima vidljivog okupljanja: riječju naviještanja te sakramentima, osobito krštenjem i euharistijom. U Poslanici Rimljanima sv. Pavao kaže: "Jer ako ustima isповijedaš da je Isus Gospodin, i srcem vjeruješ da ga je Bog uskrisio od mrtvih,

bit ćeš spašen" (10, 9), tj. ući ćeš u novu povijest, povijest života a ne smrti. Sv. Pavao nastavlja: "Ali kako da prizovu onoga u koga ne povjerovaše? A kako da povjeruju u onoga koga nisu čuli? Kako pak da čuju bez propovjednika? A kako propovijedati bez poslanja?" (Rim 10, 14-15). U sljedećem odlomku još kaže: "Vjera po poruci" (Rim 10, 17). Vjera nije proizvod naše misli, našega razmatranja, ona je nešto novo što ne možemo izumiti, nego je samo možemo primiti kao dar, kao novinu koja je proizvod Božji. Vjera ne dolazi po čitanju, nego po posluhu. Nije samo unutarnja stvar, nego je odnos s Nekim. Pretpostavlja susret s navještajem, pretpostavlja postojanje drugoga koji navješta i stvara zajedništvo.

I naposljetku navještaj: onaj koji navješta ne govori od sebe, nego je poslan. Nalazi se unutar misijskog ustroja koji započinje s Kristom kojega je poslao Otac, prelazi na apostole - riječ apostoli znači "poslani" - i nastavlja se u službi, u poslanju koje prenose apostoli. Novo tkivo povijesti očituje se u tom misijskom ustroju, preko kojega u konačnici govori sam Bog, njegova osobna Riječ, Sin, govori s nama i dolazi k nama. Riječ je tijelom postala, u Isusu, kako bi doista stvorila novo čovječanstvo. Stoga riječ navještaja postaje sakramentom u krštenju, koje je novo rođenje iz vode i Duha, kao što će reći Ivan. U šestom poglavlju Poslanice Rimljanima sv. Pavao kazuje duboke riječi o krštenju. Čuli smo taj tekst, ali možda ga je dobro ponoviti: "Ili zar ne znate: Koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života" (6, 3-4).

U ovoj katehezi, dakako, ne možemo ulaziti u iscrpno tumačenje toga teksta koji nije lagan. Samo bih tri stvari želio ukratko napomenuti: prvo, "kršteni smo" je pasivni oblik. Nitko ne može krstiti samoga sebe, potreban je drugi. Nitko sam sebe ne može učiniti kršćaninom. Postati kršćaninom jest pasivni proces. Samo nas drugi može učiniti kršćanima. A taj "drugi" koji nas čini kršćanima, koji nam daje dar vjere, na prvoj je razini zajednica vjernika, Crkva. Od Crkve dobivamo vjeru, krštenje. Ako ne dopustimo toj zajednici da nas oblikuje, ne postajemo kršćanima. Autonomno, samoproizvedeno kršćanstvo jest proturječje u sebi. Na prvoj razini taj drugi jest zajednica vjernika, Crkva, no na drugoj razini ta zajednica ne djeluje sama od sebe, prema vlastitim zamislama i željama. I zajednica živi u istom pasivnom procesu: samo Krist može konstituirati Crkvu. Krist je pravi darovatelj sakramenata. To je prva točka: nitko sama sebe ne krsti, nitko sam sebe ne čini kršćaninom. Kršćanima postajemo.

Druga stvar je ovo: krštenje je više od pranja. Ono je smrt i uskrsnuće. Sam Pavao, govoreći u Poslanici Galaćanima o preokretu u svojem životu, opisuje ga riječima: umro sam. U onome času doista započinje novi život. Postati kršćanima više je od kozmetičkog zahvata koji bi više manje potpunome postojanju dodao neto više. Riječ je o novome početku, o novome rođenju, o smrti i uskrsnuću. Dakako, u uskrsnuću na novi način blista ono što je u prijašnjem životu bilo

dobro.

I treće: materija je dio sakramenta. Kršćanstvo nije posve duhovno. Ono uključuje tijelo. Uključuje kozmos. Proteže se do novih nebesa i nove zemlje. Vratimo se na posljednje riječi u Pavlovome tekstu: tako - kaže "hodimo u novosti života". To je pitanje za ispit savjesti za svakoga od nas, hoditi u novosti života. To je krštenje.

Sada dolazimo do sakramenta euharistije. Već sam u drugim katehezama pokazao s koliko dubokog poštovanja sv. Pavao doslovno prenosi predaju o euharistiji koju je primio od samih svjedoka posljednje noći. Prenosi te riječi kao dragocjeno blago povjereno njegovoj odanosti. Tako u tim riječima doista čujemo svjedoke te noći. Poslušajmo Apostolove riječi: "Doista, ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: 'Ovo je tijelo moje - za vas. Ovo činite meni na spomen.' Tako i čašu po večeri govoreći: 'Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen.'" (1 Kor 11, 23-25). Taj je tekst neiscrpan. I glede njega, u ovoj katehezi, tek dva zapažanja. Pavao ovako prenosi Gospodnje riječi o kaležu: ovaj je kalež "novi Savez u mojoj krvi". U tim se riječima krije aluzija na dva temeljna teksta iz Staroga zavjeta. Prva se aluzija odnosi na obećanje novoga saveza u Knjizi proroka Jeremije. Isus kaže učenicima i kaže nama: sada, u ovome času, sa mnom i s mojom smrću ostvaruje se novi savez; s mojom krvlju u svijetu započinje ta nova povijest čovječanstva. No, u tim je riječima prisutna i aluzija na savez na Sinaju, kad je Mojsije rekao: "Ovo je krv Saveza koji je Gospodin s vama uspostavio na temelju svih ovih riječi" (Izl 24, 8). U onom se slučaju radilo o krvi životinja. Krv životinja mogla je biti samo izraz želje, iščekivanja prave žrtve, istinskog bogoštovlja. Darom kaleža Gospodin nam daruje istinsku žrtvu. Jedina prava žrtva jest Sinova ljubav. Po daru te ljubavi, vječne ljubavi, svijet ulazi u novi savez. Slaviti euharistiju znači da nam Krist dariva samoga sebe, svoju ljubav, kako bi nas suobličio samome sebi te na taj način stvorio novi svijet.

Drugi važan vid nauka o euharistiji javlja se u istoj Prvoj poslanici Korinćanima gdje sv. Pavao kaže: "Čaša blagoslovna koju blagoslivljemo nije li zajedništvo krvi Kristove? Kruh koji lomimo nije li zajedništvo tijela Kristova? Budući da smo jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha" (10, 16-17). U tim riječima također se vidi kako osobni tako i društveni značaj sakramenta euharistije. Krist se sjedinjuje sa svakim od nas ponaosob, no isti se Krist sjedinjuje i s muškarcem i sa ženom pored mene. A kruh je i za mene i za drugoga. U pričesti primamo Krista. No, Krist se jednako tako sjedinjuje s mojim bližnjim: Krist i bližnji u pričesti su nerazdvojni. I tako smo svi mi jedan kruh, jedno tijelo. Euharistija bez solidarnosti s drugima jest zlorabljena euharistija. Nalazimo se na korijenu te istovremeno u središtu nauka o Crkvi kao Tijelu Kristovu, Tijelu uskrsloga Krista.

Ujedno vidimo i sav realizam toga nauka. Krist nam u euharistiji daje svoje tijelo, daje samoga sebe u svojem tijelu te nas na taj način čini svojim tijelom, ujedinjuje nas sa svojim uskrsnim tijelom. Ako čovjek jede običan kruh, taj kruh u probavnome procesu postaje dio njegovoga tijela, preobražen u supstancu ljudskoga života. No, u svetoj se pričesti događa suprotan proces. Krist Gospodin nas suobličuje sebi, uvodi nas u svoje slavno tijelo te svi zajedno postajemo Tijelom njegovim. Tko pročita samo 12. poglavlje Prve poslanice Korinćanima te 12. poglavlje Poslanice Rimljanima mogao bi pomisliti kako su riječi o Kristovu Tijelu kao organizmu karizmi tek neka vrsta sociološko-teološke usporedbe. Doista se u rimskoj politologiji ta usporedba tijela i različitih udova koji čine jedinstvo koristila za samu državu, kako bi se istaknulo da je država organizam u kojemu svatko ima svoju ulogu, dok mnoštvo i različitost uloga tvore tijelo, a svatko opet ima svoje mjesto. Čitajući samo 12. poglavlje Prve poslanice Korinćanima moglo bi se pomisliti kako je Pavlu dovoljno da jedino to primijeni na Crkvu, da je i ovdje riječ samo o sociologiji Crkve. Ali, imajući na umu ovo, 10. poglavlje, vidimo da je stvarnost Crkve bitno drugačija, mnogo dublja i istinitija od slike države kao organizma. Jer Krist stvarno daje svoje tijelo i čini nas svojim tijelom. Postajemo uistinu sjedinjeni s Kristovim tijelom te smo na taj način sjedinjeni i jedni s drugima. Crkva nije tek korporacija poput države, ona jest tijelo. Nije puka organizacija, nego je pravi organizam.

I na kraju, ukratko ćemo reći nešto o sakramentu ženidbe. U Poslanici Korinćanima nalaze se tek neke naznake, dok je Poslanica Efežanima uistinu razvija duboku teologiju ženidbe. Pavao ovdje definira ženidbu kao "veliko otajstvo". Kaže to smjerajući "na Krista i na Crkvu" (5, 32). U tom odlomku valja istaknuti uzajamni odnos koji se oblikuje u vertikalnu dimenziju. Uzajamna pokornost mora usvojiti govor ljubavi, čiji se uzor nalazi u ljubavi Krista prema Crkvi. Taj odnos Krist-Crkva daje prvenstvo teološkom aspektu bračne ljubavi, te ujedno afektivni odnos među supružnicima uzdiže na višu razinu. Istinski brak dobro će se ostvarivati u životu ako u trajnom ljudskom i afektivnom rastu bude nastojao uvijek ostati vezanim uz djelotvornost riječi i uz značenje krštenja. Krist je posvetio Crkvu, očistivši je u kupelji vode popraćenoj riječju. Osim što je očituje, dioništvo u Gospodnjem tijelu i krvi ne može drugo doli trajno zapečatiti vezu koja je po milosti nerazrješiva.

I na kraju poslušajmo riječ sv. Pavla Filipljanima: "Gospodin je blizu" (Fil 4, 5). Čini mi se da smo shvatili da je, po riječi i po sakramentima, Gospodin blizak u čitavom našem životu. Molimo da nas u dubini našeg bića sve više dotiče ta njegova blizina, kako bi se rodila radost - radost koja se rađa kad je Gospodin stvarno blizu.

Papin pozdrav na hrvatskom hodočasnicima iz Hercegovine:

Srdačno pozdravljam hrvatske hodočasnike, a osobito djelatnike Ministarstva prosvjete, znanosti, kulture i športa Zapadnohercegovačke županije iz Bosne i

Hercegovine. Iščekujući u nadi slavni Kristov dolazak, živimo dostojno sakramenta krštenja po kojem smo postali njegovi učenici. Hvaljen Isus i Marija!

© Copyright - Libreria Editrice Vaticana